

Fimmtudaginn 15. janúar 1998.

Nr. 261/1997.

Guðrún R. Einarsdóttir

(Einar Gautur Steingrímsson hdl.)

gegn

Lífeyrissjóði verslunarmanna

(Ólafur Gústafsson hrl.)

Skuldabréf. Skuldskeyting.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómarnir Garðar Gíslason, Gunnlaugur Claessen og Markús Sigurbjörnsson.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 19. júní 1997 og krefst sýknu af öllum kröfum stefnda, en til vara lækkunar svo og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar héraðsdóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Mál þetta var tekið til dóms að loknum munnlegum málflutningi í héraði 13. mars 1997. Dómur var þar kveðinn upp 30. apríl sama árs, eftir að lögmenn aðila lýstu því yfir, að ekki væri þörf á flutningi málsins að nýju, sbr. 1. mgr. 115. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Með vísan til forsendna hins áfrýjaða dóms verður hann staðfestur.

Áfrýjandi greiði stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð :

Hinn áfrýjaði dómur skal vera óraskaður.

Áfrýjandi, Guðrún R. Einarsdóttir, greiði stefnda, Lífeyrissjóði verslunarmanna, 150.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómur Héraðsdóms Reykjavíkur 30. apríl 1997.

Mál þetta, sem dómtekið var 13. mars sl., er höfðað fyrir Héraðsdómi Reykjavíkur af Lífeyrissjóði verslunarmanna, kt. 430269-4459, Húsi verslunarinnar, Kringlunni 7, Reykjavík, gegn Guðrúnu R. Einarsdóttur, kt. 090923-3239, Háagerði 20, Reykjavík, með stefnu, birtri 31. júlí 1996.

Dómkrfur stefnanda eru þær, að stefnda verði dæmd til að greiða stefnanda skuld, að fjárhæð 1.072.746,90 kr., ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 16. september 1994 til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar samkvæmt mati réttarins auk virðisaukaskatts.

Dómkrfur stefndu eru þær, að hún verði sýknuð af öllum kröfum stefnanda og honum gert að greiða stefndu málskostnað að skaðlausu.

I.

Atvik máls og ágreiningsefni.

Tildrög máls þessa eru þau, að fyrirtækið Langförull, Suðurlandsbraut 46, Reykjavík, keypti eignarhluta í húsinu nr. 2 við Framnesveg, Reykjavík, 1. hæð til vinstri og kjallara, af Péttri Péturssyni, Hraunteigi 11, Reykjavík, samkvæmt afsali, dags. 29. mars 1994. Með afsali, dags. 6. júní 1994, var sú eign seld Helgu Guðjónsdóttur, Heiðnabergi 4, Reykjavík. Kaupverð eignarinnar var m. a. greitt með því, að kaupandi tók að sér að greiða áhvílandi veðskuldir, þ. m. t. skuld á „4. veðr. við Lífeyrissjóð Verslunarmanna/Langförul, óþinglýsta, grunnvísitala útgáfumánaðar, að fjárhæð 1.200.000 kr.“. Hinn 22. júní 1994 var þinglýst á eignina með 4. veðrétti skuld við Lífeyrissjóð verslunarmanna samkvæmt veðbréfi, dags. 16. júní 1994, út gefnu af stefndu, Guðrúnu Einarsdóttur, upphaflega að fjárhæð 1.050.000 kr.

Með bréfi, dags. 26. ágúst, var stefnanda tilkynnt, að Helga Guðjónsdóttir væri nýr skuldari að greindu veðskuldabréfi í stað stefndu, Guðrúnar Einarsdóttur. Formleg nafnbreyting fór hins vegar ekki fram. Með afsali, dags. 4. október 1994, var greind eign seld Trésmiðju Aðalsteins K. Kristjánssonar hf., og var kaupverð m. a. greitt með því, að kaupandi tók á sig greinda skuld á 4. veðrétti við Lífeyrissjóð verslunarmanna. Með afsali, dags. 1. nóvember 1994 var eignin seld Nýbergi sf., og var kaupverð m. a. greitt með því, að kaupandi tók á sig greinda skuld á 4. veðrétti við Lífeyrissjóð verslunarmanna.

Fasteignin Framnesvegur 2, Reykjavík, 1. hæð til vinstri og kjallari, var seld nauðungarsölu 9. nóvember 1995, og greiddist ekkert upp í kröfuna samkvæmt greindu veðskuldabréfi. Hefur stefnandi höfðað mál þetta til heimtu skuldarinnar á hendur stefndu sem útgefanda bréfsins.

II.

Málsástæður og lagarök stefnanda.

Stefnandi reisir kröfu sína á veðskuldabréfi nr. 27029, út gefnu 16. júní 1994 af stefndu, Guðrúnu R. Einarsdóttur. Bréf þetta hafi upphaflega verið að fjárhæð 1.050.000 kr. og skyldi endurgreitt með sextíu jöfnum afborgunum á gjaldlega 16. mars, 16. júní, 16. september og 16. desember ár hvert, í

fyrsta sinn 16. september 1994. Vexti samkvæmt nánari ákvörðun sjóðsins, þó eigi hærri en hæstu leyfilega vexti á hverjum tíma, skyldi greiða eftir á á sömu gjalddögum og afborganir. Skuldin sé bundin lánsklaravísitölu með grunnvísitölu 3351 stigi. Skuldin hafi verið tryggð með 4. veðrétti í fasteigninni að Framnesvegi 2, 1. hæð t.v. og kjallara, merktri 002, eignarhluta í húsi 34,70%, Reykjavík. Eignin hafi verið seld nauðungarsölu 9. nóvember 1995 og ekkert greiðst upp í kröfu samkvæmt veðskuldabréfinu af uppboðs-andvirði, sbr. frumvarp til úthlutunar á söluverði, dags. 29. janúar 1996. Skuldin sé einnig í vanskilum frá fyrsta gjalddaga, 16. september 1994, og sé því öll í gjalddaga fallin samkvæmt ákvæðum skuldabréfsins sjálfs. Krafan samkvæmt veðskuldabréfinu, þegar það fór í vanskil 16. september 1994, hafi verið 1.056.893,50 kr. Áfallnir samningsvextir þann dag hafi verið 15.853,40 kr., samtals 1.072.746,90 kr., sem er stefnufjárhæð.

Skuldin hafi ekki fengist greidd þrátt fyrir innheimtutilraunir, og sé því nauðsynlegt að höfða mál til greiðslu hennar.

Vísað er til meginreglna samningaréttar um skuldbindingargildi samninga og almennra reglna kröfuréttar. Málið sé rekið á grundvelli XVII. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Kröfur um dráttarvexti, þ. m. t. vaxtavexti, styður stefnandi við reglur III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 með síðari breytingum. Krafan um málskostnað styðst við 1. mgr. 130. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála. Krafan um virðisaukaskatt af málflutningsþóknun er reist á lögum nr. 50/1988. Stefnandi sé ekki virðisaukaskatts-skyldur aðili, og beri honum nauðsyn að fá dóm fyrir virðisaukaskatti úr hendi stefndu.

Um varnarþing er vísað til 32. gr. laga nr. 91/1991 svo og ákvæða í veðskuldabréfinu sjálfu.

III.

Málsástæður og lagarök stefndu.

Af hálfu stefndu er tekið fram, að hún hafi 13. september 1994, þremur dögum fyrir fyrsta gjalddaga bréfsins, greitt í ógáti fyrstu afborgun þess. Sama dag og hún hafi greitt þennan greiðsluseðil hafi hún áttað sig á því, að hún hafði greitt af láni, sem hún taldi sér óviðkomandi. Hafi hún snúið sér til stefnanda, sem annaðhvort hafði þá þegar fallist á skuldaraskipti á láninu eða fallist á það á þessum degi með því að endurgreiða afborgunina. Ljóst sé, að þeir, sem hafi keypt eftir þetta eignarhlutann í fasteigninni Framnesvegi 2, Reykjavík, hafi persónulega orðið ábyrgir fyrir kröfunni, sbr. H. 1936, 294, og H. 1983, 691.

Stefnda vísar til reglunnar um skuldbindingargildi samninga, en komist hafi á samningur um skuldaraskipti. Stefnda bendir á, að hún hafi í orði og

verki verið leyst undan hinni persónulegu skuldbindingu á bréfinu. Persónuleg skuldbinding hafi hvílt á Helgu Guðjónsdóttur, Trésmiðju Aðalsteins K. Kristjánssonar hf. og Nýbergi sf., sbr. tilvitnaða dóma. Persónuleg skuldbinding annarra skipti þó í raun ekki máli í þessu sambandi, enda geti veðréttur staðið sjálfstætt.

Með hliðsjón af atvikum beri að fella kröfuna niður eða lækka hana samkvæmt ákvæðum 36. gr. samningalaga nr. 7/1936.

IV.

Niðurstaða.

Mál þetta er höfðað sem skuldabréfamál samkvæmt XVII. kafla laga nr. 91/1991. Miðar stefnda málsvörn sína við, að skuldaraskipti hafi orðið og hún verið leyst undan persónulegri skuldbindingu sinni á veðskuldabréfi því, sem hér um ræðir.

Fyrir liggur, að stefnanda var tilkynnt um það með bréfi, dags. 26. ágúst 1994, að Helga Guðjónsdóttir væri nýr skuldari að greindu veðskuldabréfi í stað stefndu, Guðrúnar Einarsdóttur. Nafnbreyting á láninu fór hins vegar ekki fram, þar sem beiðni um framsal á því barst ekki stefnanda, svo sem áskilið var af hans hálfu. Ekki verður talið, að endurgreiðsla fyrstu afborgunar af láninu til stefndu hafi falið í sér samþykki stefnanda til skuldarskipta að láninu. Verður því að telja ósannað, að skuldskeyting hafi verið gerð.

Lagt hefur verið fram í málinu frumrit veðskuldabréfsins, sem gefið er út af stefndu, Guðrúnu Einarsdóttur, 16. júní 1994. Samkvæmt því viðurkennir stefnda að skulda stefnanda eða þeim, sem síðar kunni að eignast bréfið, 1.050.000 kr. Til tryggingar greiðslu skuldarinnar var skuldareiganda veðsettur eignarhluti í Framnesvegi 2, Reykjavík, 1. hæð til vinstri og kjallari, svo sem fyrr getur. Persónuleg krafa stefnanda á hendur stefndu til greiðslu skuldarinnar féll ekki niður við afsal hinnar veðsettu eignar og viðtöku kaupanda á skuldinni samkvæmt bréfinu. Veðskuldabréfið var gjaldfelld vegna vanskila í samræmi við ákvæði þess. Ekkert greiddist upp í bréfið við nauðungarsölu þeirrar eignar, sem veðsett var til tryggingar greiðslu skuldarinnar. Engin efni eru til að fella kröfuna niður eða lækka hana samkvæmt ákvæðum 36. gr. samningalaga nr. 7/1936, og er þeirri kröfu hafnað. Ber því samkvæmt framansögðu að taka dómkröfur stefnanda til greina, sem hefur ekki verið andmælt tölulega, svo sem nánar greinir í dómsorði.

Þá ber að dæma stefndu til greiðslu málskostnaðar, sem telst hæfilega ákveðinn 100.000 kr. Hefur þá verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

Eggert Óskarsson héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefnda, Guðrún R. Einarsdóttir, greiði stefnanda, Lífeyrissjóði verslunarmanna, 1.072.746,90 kr. ásamt dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 16. september 1994 til greiðsludags og 100.000 kr. í málskostnað.
